

УДК 343.375

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.3.39>

ФОРМИ І СПОСОБИ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 209 КК УКРАЇНИ

Гладковський М.О.,
*аспірант кафедри кримінально-правової політики
та кримінального права
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ORCID: 0000-0001-6436-2420*

Гладковський М.О. Форми і способи легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, при визначенні об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення – це елемент складу злочину, за яким у переважній більшості одне кримінальне правопорушення відрізняється від іншого. Особлива частина Кримінального кодексу (далі – КК) України включає ст. 209 «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом». Законодавець описав в диспозиції цієї статті Особливої частини КК насамперед ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. А оскільки зміст ознак цього елемента часто є критерієм розмежування суміжних складів кримінальних правопорушень, з'ясування складових елементів об'єктивної сторони складу, передбаченого ст. 209 КК України, забезпечує точну правову оцінку суспільно небезпечного діяння, передбаченого ст. 209 КК України.

Легалізація коштів, отриманих злочинним шляхом або «відмивання» грошей – це дії, внаслідок яких кошти, отримані від нелегальних/кримінальних дій проводяться через фінансову систему таким чином, щоб виникло враження, що кошти були отримані із законних джерел.

У ч. 1 ст. 209 КК України спочатку закріплено чотири форми об'єктивної сторони досліджуваного складу злочину, а саме: 1) набуття майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом; 2) володіння таким майном; 3) використання такого майна; 4) розпорядження таким майном. Далі законодавець передбачив відкритий перелік способів за допомогою яких можуть бути вчинені перші чотири форм об'єктивної сторони злочинної легалізації. Такими способами є: 1) здійснення фінансової операції з майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом; 2) вчинення правочину з таким майном. Наступними формами об'єктивної сторони злочинної легалізації визначено: 5) переміщення майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом; 6) зміна форми (перетворення) такого майна; 7) вчинення дій, спрямованих на приховування або маскування: а) походження майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, б) володіння ним, в) права на таке майно, г) джерела його походження, г) місцезнаходження.

Ключові слова: об'єктивна сторона, легалізація (відмивання), майно, злочин, кримінальне правопорушення.

Hladkovskiy M. Forms and methods of legalization (laundering) of property obtained by crime, determining the objective side of the criminal offense provided for in Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine.

The objective side of a criminal offense is the most important element of the composition of the crime, by which, in the vast majority, one crime differs from another. The Criminal Code of Ukraine

contains Art. 209 «Legalization (laundering) of property obtained through criminal means.» In the disposition of this article of the Special Part of the Criminal Code, the legislator described, first of all, the signs of the objective side of the criminal offense. And since the content of the signs of this element is often a criterion for distinguishing adjacent elements of criminal offenses, the clarification of the constituent elements of the objective side of the composition of the crime provided for in Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine, will provide an opportunity to provide an accurate legal assessment of a socially dangerous act, provided for in Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine.

Money legalization or «laundering» is the act of channeling funds obtained from illegal/criminal activities through the financial system in such a way as to give the impression that the funds were obtained from legitimate sources.

In Part 1 of Art. 209 of the Criminal Code of Ukraine initially established four forms of the objective party, namely: 1) acquisition of property, in respect of which the actual circumstances testify to its acquisition by criminal means; 2) possession of such property; 3) use of such property; 4) disposal of such property. Next, the legislator provided an open list of ways by which the first four forms of the objective side of criminal legalization can be committed. These methods are: 1) carrying out a financial transaction with property, regarding which the actual circumstances indicate that it was obtained by criminal means; 2) execution of a transaction with such property. The following forms of the objective side of criminal legalization are defined: 5) transfer of property, regarding which the actual circumstances testify to its acquisition by criminal means; 6) change of form (transformation) of such property; 7) committing actions aimed at concealing or disguising: a) the origin of the property, in relation to which the factual circumstances testify to its obtaining by criminal means, b) its possession, c) the right to such property, d) the source of its origin, e) the location.

Key words: objective side, legalization (laundering), property, crime, criminal offense.

Постановка проблеми. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення є тим обов'язковим елементом складу будь-якого кримінального правопорушення, за ознаками якого один вид кримінального правопорушення (чи його окремих різновидів) відрізняється від іншого виду чи його окремого різновиду. Будучи зовнішнім вираженням суспільно небезпечного діяння, що посягає на об'єкт кримінально-правової охорони, об'єктивна сторона визначає, у чому полягає кримінальне правопорушення та які наслідки воно тягне, за яких умов місця, часу та обстановки це кримінальне правопорушення має місце, в який спосіб і за допомогою яких засобів чи знарядь воно вчиняється. КК України містить ст. 209 «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом». Законодавець описав в диспозиції цієї статті Особливої частини КК насамперед ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Оскільки зміст ознак цього елемента є критерієм розмежування суміжних складів кримінальних правопорушень, то з'ясування змісту ознак об'єктивної сторони складу, передбаченого ст. 209 КК України, забезпечує точну кваліфікацію вчиненого за відповідною частиною ст. 209 КК України. Водночас значно ускладнює процес кваліфікації численні зміни у різних редакціях ст. 209 КК, коли законодавець по-різному підходив до побудови складу цього кримінального правопорушення та визначення форми і способів легалізації (відмивання) у відповідних редакціях цієї статті Особливої частини КК [1; 2, с. 65–114].

Стан опрацювання проблематики. Питання визначення форм і способів легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, при визначенні об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 209 КК України, у своїх роботах висвітлювали А.С. Беніцький, П.С. Берзін, М.В. Бондарєва, Р.А. Волинець, Л.М. Доля, О.О. Дудоров, В.М. Киричко, С.І. Корсун, І.Є. Мезенцева, Р.М. Міловідов, Т.В. Молчанова, В.А. Некрасов, О.І. Перепелиця, О.Б. Полторацький, О.В. Пустовіт, Т.М. Тертиченко, С. Ханін та ряд інших науковців. Водночас зміни міжнародного та національного антилегалізаційного законодавства зумовлюють актуалізацію проведення наукового дослідження в цій сфері.

Метою статті є визначення форм і способів легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, при визначенні ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого чинною редакцією ст. 209 КК України.

Виклад основного матеріалу. Легалізація коштів, отриманих злочинним шляхом, або «відмивання» грошей – це дії, внаслідок яких кошти, отримані від нелегальних/кримінальних дій проводяться через фінансову систему таким чином, щоб виникло враження, що кошти були отримані із законних джерел. У разі вдачі порушники закону отримують зиск від коштів, отриманих

таким чином. Класична схема легалізації майна, отриманого злочинним шляхом, зазвичай має три стадії.

1. Розміщення (*англ. placement*), коли готівка чи його еквівалент потрапляють у фінансову систему. Мета – приховати сліди злочинного походження цінностей, перешкодити їх ідентифікації й конфіскації в дохід держави;

2. Розшарування (*англ. layering*), коли проводиться ціла низка складних фінансових угод, щоб замаскувати походження грошей. У результаті значної кількості операцій гроші відмежовуються від джерела їх походження і таким чином втрачаються сліди. Мета – відокремити злочинні доходи від джерела їх походження шляхом проведення комплексу фінансових операцій, які, як правило, мають міжнародний характер. Переказ кримінальних коштів у різні країни по усьому світу є поширеним способом заплутування слідів, причому перевага віддається країнам, де немає строгих обов'язкових правил ведення обліку й державного контролю діяльності банків, країнам з відособленим податковим контролем і нерозвиненою системою юридичних інститутів при пом'якшених нормах кримінальної відповідальності, так званим офшорним зонам, «куточкам податкового раю».

3. Інтеграція (*англ. integration*), коли кошти інтегруються назад у економіку в такий спосіб, щоб їхнє походження виглядало законним, у результаті чого обривається ланцюжок слідів і забезпечується анонімність майнових цінностей. Мета – придбання нового легального джерела походження грошей і інвестування в легальну економіку злочинно отриманих матеріальних цінностей [3, с. 89; 4, с. 237; 5, с. 73].

Способи вчинення цього кримінального правопорушення є різноманітними: від найпростіших до доволі ускладнених. До простих (традиційних) способів можна віднести, наприклад, використання фіктивних договорів дарування і спадкування, скупка облігацій і лотерейних квитків, на які випали великі виграші тощо. Складні способи легалізації – гра на фінансових біржах, під час яких “легалізатори” отримують документи про значні виграші. Крім того, злочинці маскують складний ланцюжок відмивання численними трансфертами – переказом грошових сум у різні банки, в тому числі і в ті, що розташовані за кордоном. Гроші діляться на більш дрібні суми (метод «роздрібнення») з тим, щоб не звернути увагу контрольних та правоохоронних органів (насамперед служби фінансового моніторингу), яким вселяють підозру великі перекази [6, с. 110]. Крім того, брудні гроші можуть накопичуватися в сфері податкової злочинності (наприклад, за рахунок приховання оподатковуваних доходів) або в підприємницькому незаконному секторі (наприклад, приховані тіньові операції, незадокументовані угоди і т.д.). Інструментами для відмивання грошей з метою повернення їх у легальний обіг є усі види господарських підприємств, що мають справу зі значними обсягами готівки (готелів і ресторанів, нічних клубів і дискотек, казино, супермаркетів тощо.), коли за рахунок грошей злочинного походження можна легко визначити ріст власного обігу [3, с. 90].

Наведений загальний механізм злочинної легалізації виглядає зрозумілим, структурованим та послідовним. При цьому об'єктивна сторона складу, передбаченого ч. 1 ст. 209 КК України, передбачає відповідальність за вчинення діянь, що виступають складовими цього механізму.

У ч. 1 ст. 209 КК України спочатку закріплено чотири форми об'єктивної сторони досліджуваного складу кримінального правопорушення, а саме:

- 1) набуття майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом;
- 2) володіння таким майном;
- 3) використання такого майна;
- 4) розпорядження таким майном.

Законодавець у ч. 1 ст. 209 КК передбачив відкритий перелік способів, за допомогою яких можуть бути вчинені перші чотири форми об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення. Такими способами є:

- 1) здійснення фінансової операції з майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом;
- 2) вчинення правочину з таким майном [7].

Наступними формами об'єктивної сторони складу злочинної легалізації визначено:

- 5) переміщення майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом;

б) зміна форми (перетворення) такого майна.

Наведені вище форми об'єктивної сторони можна умовно об'єднати в одну групу, адже вони безпосередньо вчиняються з предметом цього кримінального правопорушення – майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом.

Натомість остання форма серед закріплених у диспозиції ч. 1 ст. 209 КК форм об'єктивної сторони полягає у вчиненні дій, спрямованих на приховування або маскуванню:

а) походження майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом,

б) володіння ним,

в) права на таке майно,

г) джерела його походження,

г) місцезнаходження.

Отже, перейдемо до першої форми об'єктивної сторони складу цього кримінального правопорушення – **набуття майна**, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом. Під набуттям майна, одержаного унаслідок вчинення предикатного діяння, потрібно розуміти отримання такого майна винною особою, яка усвідомлює його відповідне походження, тим чи іншим оплатним чи безоплатним способом (купівля, отримання в обмін на інші предмети, прийняття як оплата за надані послуги або виконану роботу, одержання як подарунок або як плата за борг тощо) [7].

Друга форма об'єктивної сторони досліджуваного складу злочину – **володіння майном**, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом. У цьому випадку, як слушно зазначає О.В. Розгон, треба вести мову не про право володіння, а про фактичне володіння майном, адже воно не базується на праві. Тут володіння відображає не наявність юридичного (правового) зв'язку з річчю, а лише фактичний стан, який не має під собою правових підстав [8, с. 114]. Це означає фактичне перебування майна, одержаного злочинним шляхом, у особи, яка має фактичну можливість впливати на нього [7].

Третя форма об'єктивної сторони складу цього кримінального правопорушення полягає у **використанні майна**, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом. Це може бути внесок у статутний фонд підприємства, створення фіктивних господарюючих суб'єктів або придбання підприємств-банкрутів, коли злочинні кошти видаються за їх легальний прибуток, купівлю підприємств з великими обсягами готівкових надходжень, коли складно встановити фактичний обсяг проданих товарів, наданих послуг, виконаних робіт (роздрібна торгівля, сфера обслуговування, громадське харчування, гральні і розважальні заклади тощо) придбання підприємств за кордоном з використанням громадянина іноземної держави як фіктивного власника, інвестування у спільну господарську діяльність, фінансування виробництва товарів, виплату дивідендів і заробітної плати, поповнення обігових коштів суб'єкта господарювання, вилучення в інших формах корисних властивостей коштів та іншого майна завдяки вчиненню будь-яких дій з ними (наприклад, використання під час здійснення виробничої діяльності викраденого обладнання) [4, с. 242-243].

Четверта форма об'єктивної сторони злочинної легалізації – **розпорядження майном**, яке виступає предметом цього злочину. У випадку злочинної легалізації розпорядження майном, одержаним злочинним шляхом, це фактичне вчинення дій без наявних для цього законних підстав, спрямованих на визначення подальшої юридичної долі майна (його продаж, дарування, обмін на інше майно, участь у статутному капіталі юридичної особи тощо) спрямоване на введення цього майна в легальний обіг. Тому розпорядження майном, одержаним у результаті вчинення предикатного злочину, шляхом його знищення не охоплюється об'єктивною стороною досліджуваного складу злочину адже мета легалізації у такий спосіб не може бути досягнута.

Способи легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом, закріплені у чинній редакції ст. 209 КК як:

1) **здійснення фінансової операції** з майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом. Аналіз регулятивного законодавства дозволяє зробити висновок, що дефініція терміну «фінансова операція» закріплена в Законі «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 р. [9], також використовується в ряді підзаконних нормативно-правових актах, прийнятих в розвиток положень

цього Закону [10; 11]. Так, відповідно до п. 65 ч. 1 ст. 1 названого Закону фінансова операція – це будь-які дії щодо активів клієнта, вчинені за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу або про які стало відомо суб'єктам первинного фінансового моніторингу, зазначеним у пп. «а»–«д» п. 7 ч. 2 ст. 6 цього Закону, у рамках ділових відносин з клієнтом, суб'єктам державного фінансового моніторингу, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, державним органам, що провадять діяльність у сфері запобігання та протидії, правоохоронним та розвідувальним органам України в рамках виконання цього Закону.

В юридичній літературі зазначається, що найбільш розповсюдженими фінансовими операціями, здійснюваними з метою легалізації злочинних доходів, є відкриття від імені юридичної або фізичної особи рахунку в банку, переказ коштів або внесення готівкових коштів на рахунок та їх зняття, продаж або придбання валюти, акцій чи інших цінних паперів [12, с. 184].

Моментом, коли кримінальне правопорушення є закінченим, шляхом здійснення фінансових операцій слід вважати виконання всіх етапів такої операції, внаслідок яких встановлюються, змінюються або припиняються цивільні права та обов'язки відносно грошових коштів або іншого майна, здобутих злочинним шляхом [13, с. 128];

2) **вчинення правочину** з майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом. На відміну від фінансової операції в Закон від 6 грудня 2019 р. зміст терміну правочин не розкрито. Зважаючи на те, що з пояснювальної записки до законопроекту, на підставі якого було прийнято Закон України від 18 травня 2010 р. «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», слідує, що в диспозиції ст. 209 КК термін «угода» було замінено терміном «правочин» з метою узгодження з ЦК, О.О. Дудоров та Т.М. Тертиченко дійшли слушного висновку про те, що цивільно-правове його визначення законодавець вважає прийнятним і для цілей протидії відмиванню «брудних» доходів [4, с. 227-228].

Дійсно правочин, укладений з порушенням процедури, встановленої цивільним законодавством, має бути визнається недійсним, а це означає, що майно, одержане злочинним шляхом, яке виступає предметом такого правочину, не отримує законного походження.

Тепер перейдемо до наступної форми об'єктивної сторони у складі злочинної легалізації – **переміщення майна**, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом. Запровадження кримінальної відповідальності за сам факт переміщення майна, одержаного в результаті вчинення предикатного злочину, а не за вчинення дій, спрямованих на приховання чи маскуванню такого переміщення означає, що кримінальна відповідальність у цьому випадку переноситься на більш ранню стадію адже перш ніж приховати інформацію про переміщення відповідного майна, потрібно таке переміщення здійснити.

Наступна форма об'єктивної сторони у складі злочинної легалізації, і остання з тих, що полягають у вчиненні конкретної дії з майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом – це **зміна форми (перетворення) такого майна** [4, с. 239]. Зазначена форма об'єктивної сторони з прийняттям названого Закону від 6 грудня 2019 р. прийшла на зміну діям, спрямованим на зміну форми (перетворення) майна, одержаного злочинним шляхом.

Зіставлення зазначених дій, описаних у відповідних редакціях ст. 209 КК, дозволяє стверджувати, що їх зміст можна вважати ідентичним (тотожним). Відмінність полягає лише в тому, яка стадія зміни форми (перетворення) відповідного майна вважалась закінченим злочином. Так, у попередній редакції вчинення відповідних дій з метою зміни форми (перетворення) майна, одержаного злочинним шляхом, незалежно від того, чи вдалося досягти зазначеної мети, вважалось закінченим злочином. Наразі момент закінчення перенесено на стадію, коли відбулась зміна форми (перетворення) майна, одержаного в результаті вчинення предикатного злочину.

Остання з перелічених у ч. 1 ст. 209 КК форм об'єктивної сторони – це **вчинення дій, спрямованих на приховування, маскуванню походження майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, або володіння ним, права на таке майно, джерела його походження, місцезнаходження**. Застереження про те, що всі зазначені дії не були способом вчинення предикатного діяння, має дуже важливе значення щодо можливості кваліфікації дій винних осіб за ст. 209 КК. Про це свідчить правозастосовна практика. *Так, органом досудового слідства ОСОБА_11 та ОСОБА_12 обвинувачувалися, зокрема, у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 209 КК, а саме в тому, що вони за попередньою змовою між собою та з невідомими особами повторно за грошову винагороду вчинили легаліза-*

цію одержаних злочинним шляхом об'єктів нерухомості військових містечок, шляхом укладення правочинів щодо купівлі продажу нежитлових будівель вказаних військових містечок, а також вчинення дій по маскуванню незаконного походження та набуття цього майна – підписання договорів поруки та підроблення прибуткових касових ордерів, якими створено видимість узгодження розрахунків між сторонами та законності таких правочинів. Проте в судовому засіданні було встановлено, що обставини, зазначені як прояв об'єктивної сторони злочину, передбаченого ч. 3 ст. 209 КК, зазначені і як ознаки злочину, передбаченого ч. 5 ст. 27, ч. 4 ст. 190 КК. У вирокі суду зазначив, що суспільно небезпечне протиправне діяння не може одночасно виступати і як предикатне діяння, і як власне легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом та прийшов до висновку про те, що підсудні ОСОБА_11 та ОСОБА_12 підлягають виправданню за ч. 3 ст. 209 КК за відсутністю в діянні складу цього злочину [14].

Висновки.

1. У ч. 1 ст. 209 КК України спочатку закріплено чотири форми об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, а саме: 1) набуття майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом; 2) володіння таким майном; 3) використання такого майна; 4) розпорядження таким майном. Законодавець передбачив відкритий перелік способів, за допомогою яких можуть бути вчинені ці чотири форм об'єктивної сторони злочинної легалізації. Такими способами слід вважати: 1) здійснення фінансової операції з майном, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом; 2) вчинення правочину з таким майном. Наступними формами об'єктивної сторони злочинної легалізації визначено: 5) переміщення майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом; 6) зміна форми (перетворення) такого майна; 7) вчинення дій, спрямованих на приховування або маскуванню: а) походження майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, б) володіння ним, в) права на таке майно, г) джерела його походження, г) місцезнаходження.

2. У ч. 1 ст. 209 КК здійснення фінансової операції, а також вчинення правочину з відповідним майном названі не окремими формами об'єктивної сторони, а способами набуття, володіння, використання, розпорядження таким майном.

3. Доповнення диспозиції ч. 1 ст. 209 КК вказівкою на таке діяння, як переміщення майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, заслуговує на підтримку.

4. Вчинення дій, спрямованих на приховування, маскуванню походження майна, щодо якого фактичні обставини свідчать про його одержання злочинним шляхом, тощо охоплює будь-які дії крім тих, що зазначені у попередніх формах об'єктивної сторони досліджуваного складу злочину, а також дій, що не спрямовані на приховування чи маскуванню предмета злочинної легалізації, прав на нього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Берзін П.С., Волинець Р.А., Берзіна А.Б. Про можливість застосування ст. 209 Кримінального кодексу України в редакції від 16 січня 2003 року після набрання чинності нової редакції цієї статті від 6 грудня 2019 року. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Серія ПРАВО. Випуск 75: частина 2. С. 72–82.
2. Кримінальне право. Загальна частина: науково-експертні висновки: навч. посіб. / за ред. П.С. Берзіна. Київ: Алерта, 2024. 662 с.
3. Заблоцька О.Ю. Основні способи вчинення злочинів, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Митна справа*. 2014. № 2 (92). С. 87–91.
4. Дудоров О.О., Тертиченко Т.М. Протидія відмиванню «брудного» майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України: монографія. Київ: Ваіте, 2015. 392 с.
5. Рокуль С.В. Фінансові розслідування як інструмент протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Спецвипуск. Т. 2. С. 71–74.
6. Рокуль С.В. Діяльність детективів Національного антикорупційного бюро України щодо виявлення, розкриття і розслідування фактів легалізації (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом: дис. ... доктора філософії. Дніпро, 2021. 267 с.

7. Аналіз статті 209 Кримінального кодексу України «Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом» підготовлений Держфінмоніторингом / Академія фінансового моніторингу. URL: <https://finmonitoring.in.ua/analiz-statti-209-kriminalnogo-kodeksu-ukrayini/> (дата звернення 14.10.2024)
8. Розгон О.В. Межі та обмеження права власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2005. 225 с.
9. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення 14.10.2024).
10. Про затвердження Порядку надання інформації щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій: Наказ Міністерства фінансів України від 05 квітня 2021 року № 196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-21#Text> (дата звернення 14.10.2024).
11. Про затвердження Порядку прийняття Державною службою фінансового моніторингу України рішень (доручень) про зупинення фінансових операцій: Наказ Міністерства фінансів України від 14 січня 2021 року № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0297-21#Text> (дата звернення 14.10.2024).
12. Прокурорський нагляд за додержанням законів щодо протидії легалізації (відмиванню) грошових коштів та іншого майна, одержаних злочинним шляхом: наук.-практ. посібник / О.З. Гладун, О.Є. Користін, І.Є. Мезенцева, В.В. Молодик, О.О. Седлецький, М.С. Туркот, Н.Я. Якимчук. Київ: Алерта, 2013. 312 с.
13. Особливості судового розгляду кримінальних проваджень щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Матеріали тренінгу для суддів / Др. Рамандіп Каур Шіна, Ахтирська Н.М., Огурецький В.П., Яковлева С.В. Матеріали тренінгу для суддів. Національна школа суддів України в рамках Партнерства заради належного врядування РЄ/ЕС «Боротьба з корупцією та зміцнення належного врядування / Боротьба з відмиванням грошей» за фінансування Європейського Союзу та Ради Європи. 2018. 257 с.
14. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 24.05.2022 р. у справі № 761/16372/13-к / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104445344#> (дата звернення: 14.10.2024).